

OLDEHOVE – SINT-LUDGERUSKERK

Oldehove ligt in het Humsterland; een wierdenlandschap dat ver voor de jaartelling al bewoond was. Liudger of Ludger kerstende dit gebied tegen het einde van de 8e eeuw. Door zijn werk kreeg het christelijk geloof vaste voet in de provincie Groningen. Het dorp ligt niet op een wierde maar op een natuurlijke verhoging in het landschap.

Het dorp Oldehove bouwde deze kerk in de 13e eeuw: met vier traveeën, koepelgewelven en een recht gesloten koor aan de oostzijde. Per travee hadden de zijmuren twee rondboogvensters, geflankeerd door twee gelijkvormige spaarvelden. De oorspronkelijke verdeling van ramen en spaarvelden is aan de noordzijde het best bewaard gebleven. Aan de noordkant zien we ook dat de traveeën worden gescheiden door forse lisenen. Voor de bouw van de toren werd een deel van de westelijke travee opgeofferd. De zadeldaktoeren uit de 15e eeuw heeft galmgaten met gotische spitsbogen en een drietal spaarnissen met nonnenkoppen in de topgevels (de term nonnenkop komt uit Duitsland)

In 1664 kregen kerk en toren een grondige opknapbeurt en werd vermoedelijk een nieuwe oostmuur op het oude fundament geplaatst. Tegelijkertijd werd toen waarschijnlijk de zuidmuur beklampt en van grote ramen voorzien. Tegelijkertijd werden verschillende oude vensters en ingangen dichtgezet. Bij deze verbouwing kreeg de toren een zuidingang met classicistische omlijsting. Boven deze ingang zijn aan de linkerkant de wapens van Ripperda, van Heerma en van Deest aangebracht (de drie 'ouwels' met kruisjes uit het wapen van de Van Deest's zijn goed te herkennen), en aan de andere kant, gevierendeeld, die van Schellingwoude, Commerstein, Hacker en Real. Daarboven zit een cartouche met een tekst ter herinnering aan de voltooiing van dit kerkherstel; links en rechts daarvan de hoorns van overvloed en vanitassymbolen (schedel met gekruiste beenderen en de gevleugelde zandloper). Inwendig is de toren op de begane grond verdeeld in drie ruimten: onder andere een voorportaal met daar tegenover een cachot. In dit vertrek is de gedichte noordingang nog zichtbaar. De torenverdiepingen zijn bereikbaar via een gemetselde wenteltrap. De luidklok is afkomstig uit de afgebroken kerk van Oterdum.

De kerkruijnte kreeg in de 17e eeuw een houten tongewelf. Tijdens de restauratie is de originele blauwe kleur opnieuw aangebracht en zijn de sleutelstukken rood geschilderd. In de noordmuur zijn nog sporen van muraalbogen (restant van de oude gewelven) zichtbaar. Het goed bewaard gebleven meubilair in het schip is na de restauratie grotendeels op zijn plaats gebleven is. De preekstoel is waarschijnlijk gemaakt tijdens het grote kerkherstel rond 1664, en naderhand meerdere keren vernieuwd. De kuippanelen lijken jonger dan de rest.

Ten oosten van de preekstoel staat de collatorenbank uit 1650 met de wapens van De Mepsche en Vicheringe. De fraaiste herenbank op het koor is voor de bewoners van de Englumborg. In het opzetstuk staan dezelfde wapens als op de gedenksteen boven de ingang van de kerk. Onder het koor zijn twee grafkelders, waarvan een de zandstenen tombe bevat voor de gravin van Cobentzel, die met een Ripperda getrouwd was. Ofschoon katholiek, is ze toch in een protestantse kerk begraven. Op de zijkant is een brandend hart afgebeeld met het onderschrift 'Caritas Dei', een Christusmonogram en cartouches met opschriften. Aan de achterzijde zijn gekruiste doodsbeenderen en aan de voorkant het familiewapen. Op de orgeltribune aan de westkant staat een instrument van Van Oeckelen uit 1903 in een eenvoudige kast. Na een revisie door Mense Ruiters in 1971 telt het 8 registers, die aanspreken over een manueel en een aangehangen pedaal.

Tijdens de restauratie in de jaren 1970-'80 zijn de ramen in de zuid- en oostmuur vernieuwd.